

Kimmo Tamminen

Hyvä ohjauk käytäntö
fysioterapeuttiopiskelijoiden ohjatussa
harjoittelussa Meilahden sairaalan
fysioterapiaosastolla

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Fysioterapeutti (AMK), SF11K2
Kuntoutuksen päivityskoulutus
Opinnäytetyö
20.12.2011

Tekijä Otsikko	Kimmo Tamminen Hyvä ohjauskäytäntö fysioterapeuttipiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla
Sivumäärä Aika	29 sivua + 2 liitettä Syksy 2011
Tutkinto	Fysioterapeutti (AMK)
Koulutusohjelma	Fysioterapian koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Fysioterapia
Ohjaaja	Lehtori, KM Leena Noronen
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolle sekä työyksikköä että opiskelijaa palveleva hyvä ohjauskäytäntö ja myös viikkosuunnitelma, jossa opeteltavat asiat käydään läpi tietyssä aikajärjestyksessä. Meilahden sairaalassa fysioterapiaosastolla opiskelijoiden harjoittelujaksot vaihtelevat kahdesta viikosta kahdeksaan viikkoon. Keskityn työssäni tarkastelemaan syventävien harjoittelujaksojen ohjelmaa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli herättää henkilökunta pohtimaan ja kehittämään opiskelijaohjauksen tulevaisuuden toteutusta ja vahvistaa työyhteisön yhteistyötä.</p> <p>Opinnäytetyössäni tarkastelin, miten hyvä ohjauskäytäntö voidaan toteuttaa fysioterapeuttipiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla. Olen käyttänyt opinnäytetyössäni työmenetelmänä kehittävän työntutkimuksen lähestymistapaa ja soveltanut ekspansiivisen oppimissyklin vaiheita uuden toimintatavan kehittämiseksi. Aihe on ajankohtainen, koska opiskelijat harjoittelevat sairaalassa joka lukukaudella. Opiskelijat ovat tulevaisuuden työtovereita ja heidän valmistumisensa jälkeen on mahdollista, että he palaavat entisiin harjoittelupaikkoihinsa töihin. Opiskelija-ohjaukseen sitoutuminen tukee opiskelijan oppimista ja ammattiin kasvamista. Opiskelija tuo vastavuoroisesti uusinta tietoa ja monipuolista näkemystä, jota voidaan hyödyntää käytännön työssä. Harjoittelussa on hyvä käyttää reflektiota oppimismenetelmänä. Aihetta voitaisiin kehittää koko Meilahden sairaalan fysioterapiaosaston työyhteisön voimin ja soveltaa käytäntöön opiskelijaa ja ohjaajaa palveleva yhtenäinen toimintatapa fysioterapeuttipiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla.</p>	
Avainsanat	ohjattu harjoittelu, hyvä ohjauskäytäntö, reflektio

Author Title	Kimmo Tamminen Good Convention for Physiotherapy Student Counselling at Meilahti Hospital Physiotherapy Department
Number of Pages Date	29 pages + 2 appendices Autumn 2011
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Physiotherapy
Specialisation option	Physiotherapy
Instructor	Leena Noronen, Senior Lecturer
<p>The purpose of this study was to create a good convention for physiotherapy student counselling at Meilahti Hospital Physiotherapy Department and make a schedule for the practice period. The students participate in practice from two to eight weeks. In this work I concentrate on examining the program of advanced special studies. The aim of this study was to inspire the personnel to ponder and develop student guidance for the future and strengthen the implementation of workplace cooperation.</p> <p>In my thesis I estimated how the good practice guidance can be implemented at students' supervised practical training at Meilahti Hospital Physiotherapy Department. In this work I used the method of developmental work research and applied the expansive learning cycle phases.</p> <p>The subject is topical because the students practice in the hospital every semester. The students are our colleagues in the future and after graduating it is possible that they return to the hospitals where they have practiced before. When the counsellor is motivated and committed to guide a student, the student gets support for his professional growth and learning. The student brings the latest information to the mutual and comprehensive vision which can be utilized in practical work. It is beneficial to use reflection as learning method. The topic could be further developed throughout the Meilahti Hospital Physiotherapy Department in practice. The object of this thesis was to find out a common way to serve both the student and the counsellor.</p>	
Keywords	Student counselling, good convention for physiotherapy student counselling, reflection

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ohjattu harjoittelu Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla	2
	2.1 Fysioterapiaosaston toiminta	2
	2.2 Hyvä ohjaus tukee opiskelijan oppimista	5
	2.3 Ohjauksen merkitys opiskelijalle	8
	2.4 Asiakaslähtöisyys opiskelijaohjauksessa	9
	2.5 Reflektio oppimisen tukena	10
3	Ohjatun harjoittelun arviointi	11
	3.1 Jatkuva palaute oppimisen tukena	12
	3.2 CLES -mittari arvioinnin välineenä	12
4	Opinnäytetyön toteutus	13
	4.1 Kehittävä työntutkimus opinnäytetyön menetelmänä	13
	4.2 Ekspansiivinen oppiminen	14
	4.3 Ekspansiivisen oppimissyklin vaiheet toimintatavan kehittämisessä	
	Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla	15
	4.4 Kehittämistehtävä toiminnan ohjaajana	16
	4.5 Opinnäytetyön eteneminen	17
5	Hyvä ohjauskäytäntö Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla	18
	5.1 Viikko-ohjausmalli ohjauksen työvälineenä	20
	5.2 Ohjauksen tarkistuslista	24
6	Pohdinta	24
	Lähteet	26

Liitteet

Liite 1. Hyvä ohjauskäytäntö ja viikko-ohjausmalli Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla

Liite 2. Tarkistuslista opiskelijan harjoittelujaksolle

1 Johdanto

Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla on käynnistetty opiskelijaohjauksen kehittämistyö. Tähän mennessä yhtenäistä ohjauskäytäntöä ei työyksikössä ole ollut. Eri klinikoitten ohjaustavat ja menetelmät ovat poikenneet toisistaan ja asioita ei ole käyty opiskelijan kanssa läpi tietyssä aikajärjestyksessä. Harjoittelun ohjaaminen on toteutunut opiskelijaohjaajan oman asiantuntemuksen ja mielenkiinnon mukaan. Yhdenmukaisen toimintamallin käyttäminen helpottaisi jatkossa opiskelijaohjausta ja opiskelijan harjoittelua.

Mielenkiintoni opinnäytetyön aiheeseen lähti omasta käytännön työstäni toimiessani opiskelijaohjaajana Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla. Suoritin keväällä vuonna 1995 fysioterapeutin opistotason tutkinnon. Aloitin työt fysioterapeutin toimessa Meilahden sairaalassa keväällä vuonna 2006. Työssäni olen päässyt ohjaamaan opiskelijoita ja olen käynyt opiskelijaohjaajakoulutuksessa. Olen kiinnostunut kehittämään opiskelijaohjausta ja päivittämään omaa osaamistani. Ammattikorkeakoulutasoisen tutkinnon hankkiminen mahdollistaa myös laajemmat jatkokoulutusmahdollisuudet tulevaisuudessa.

Opinnäytetyössäni tarkastellaan, miten hyvä ohjauskäytäntö voidaan toteuttaa fysioterapeuttiopiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla. Olen käyttänyt opinnäytetyössäni työmenetelmänä kehittävän työntutkimuksen lähestymistapaa ja soveltanut ekspansiivisen oppimissyklin vaiheita uuden toimintatavan kehittämiseksi. Aihe on ajankohtainen, koska opiskelijat harjoittelevat sairaalassa joka lukukaudella. Opiskelijat ovat tulevaisuuden työtovereita ja heidän valmistumisensa jälkeen on mahdollista, että he palaavat entisiin harjoittelupaikkoihinsa töihin. Opiskelijaohjaukseen sitoutuminen tukee opiskelijan oppimista ja ammattiin kasvamista. Opiskelija tuo vastavuoroisesti uusinta tietoa ja monipuolista näkemystä, jota voidaan hyödyntää käytännön työssä. Työelämän harjoittelujakson aikana opiskelija pääsee soveltamaan koulussa opittuja teoretietoja käytännössä. Onnistuneella harjoittelulla on suuri merkitys opiskelijalle: sillä on tärkeä vaikutus ammatti-identiteetin kehittymiselle ja se innostaa jatkamaan opiskelua.

Onnistunut harjoittelu motivoi opiskelijaa itsensä kehittämisessä ja työyhteisön jäseneksi kasvamisessa.

Opinnäytetyöni tavoitteena on yhtenäistää Meilahden sairaalan fysioterapiaosaston eri klinikkojen ohjauskäytäntöjä samankaltaisiksi. Tarkoituksena on laatia klinikoille yhtenäinen toimintatapa, johon sisältyy sekä työyksikköä että opiskelijaa palveleva hyvä ohjauskäytäntö ja myös viikkosuunnitelma, jossa opeteltavat asiat käydään läpi tietyssä aikajärjestyksessä. Meilahden sairaalassa fysioterapiaosastolla opiskelijoiden harjoittelujaksot vaihtelevat kahdesta viikosta kahdeksaan viikkoon. Keskityn työssäni tarkastelemaan syventävien harjoittelujaksojen ohjelmaa. Syventävien harjoittelujaksojen opiskelijoilla on entuudestaan kokemusta käytännön harjoittelusta. Opinnäytetyön tarkoituksena on herättää henkilökunta pohtimaan ja kehittämään opiskelijaohjauksen tulevaisuuden toteutusta ja vahvistaa työyhteisön yhteistyötä.

2 Ohjattu harjoittelu Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla

2.1 Fysioterapiaosaston toiminta

Meilahden sairaalassa fysioterapiatoiminta jakaantuu vuodeosastojen sekä polikliiniseen fysioterapiaan. Vuodeosastojen fysioterapiaan kuuluvat neurologian, kirurgian ja sisätautien vuodeosastot. Polikliininen fysioterapia sisältää polikliiniset fysioterapiapalvelut, joita tarjotaan pääasiassa Meilahden sairaalan poliklinikoille ja vuodeosastoilta kotiutuneille potilaille. Tavoitteena fysioterapialle on, että potilaan kuntoutumista tuetaan kokonaisvaltaisesti ja hänen liikkumis- ja toimintakyky pyritään mahdollisimman nopeasti palauttamaan. Potilaan liikkumis- ja toimintakyky tutkitaan ja arvioidaan ja tämän perusteella laaditaan hänelle yksilölliset tavoitteet. Fysioterapiaan kuuluu myös ohjausta ja neuvontaa, terapeuttista harjoittelua sekä fysikaalisia hoitoja. Myös potilaan jatkokuntoutus- ja apuvälinetarve selvitetään. Fysioterapiatyö on moniammatillista yhteistyötä, johon osallistuu myös potilaan omaiset sekä jatkokuntoutuspaikan henkilökunta. Fysioterapian toiminta-aika Meilahden sairaalassa on maanantaista perjantaihin klo 7.30- 16:00 ja viikonloppuisin toiminta on päivystysluonteista klo 8.00 -16.00. (HUS n. d.)

Opiskelijat tulevat harjoittelujaksolle kolmesta eri ammattikorkeakoulusta, jotka ovat Arcada, Metropolia ja Laurea. Opiskelijat tulevat käytännön harjoittelujaksolle oman ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman mukaisesti ja opintojen eri vaiheissa. Opiskelijoita voi olla useampia samanaikaisesti eri klinikoilla. Työpaikalla nimetään vastuuohjaaja ja varaohjaaja, jotka ottavat vastuun opiskelijoiden harjoittelusta. Tavoitteena on, että ohjaajat olisivat saaneet lisäkoulutuksen opiskelijoiden ohjaamiseen.

Meilahden sairaalan fysioterapiaoastolla työskentelee yhteensä noin 40 työntekijää. Työntekijät on jaettu neljään eri klinikkaan. Klinikaryhmät ovat neurologia, sisätaudit, II- kirurgia ja III- kirurgia. Poliklinikkatoimintaa on rintarauhaskirurgian osalta. Jokaisessa klinikassa toimii opiskelijavastaava, joka pääsääntöisesti huolehtii oman klinikansa opiskelijoiden ohjauksen käytännön toteutuksesta. Opetusvelvollisuus opiskelijaohjauksessa koskee koko osaston henkilökuntaa. Jokaisella klinikalla on omat tehtäväalueensa ja erikoisalansa.

Perusopetukseen liitettyllä ohjatulla harjoittelulla turvataan terveysalan koulutuksen korkeaa laatua, vahvistetaan valmistuvien työntekijöiden ammattitaitoa ja edistetään organisaatioiden vetovoimaisuutta. Kliininen osaaminen perustuu vahvaan teoreettiseen osaamiseen, ongelmaratkaisu- ja päätöksentekotaitoihin sekä potilaan kokonaisuhoitoon liittyvien auttamismenetelmien hallintaan. Ohjattu harjoittelu on osa fysioterapiaopintojen perus- ja ammattiopintoja. Sitä toteutetaan erilaisissa toimintaympäristöissä opintojen eri vaiheissa. Ohjatussa harjoittelussa opiskelija perehdytetään ohjatusti soveltamaan tietojaan ja taitojaan keskeisiin kliinisiin työtehtäviin (Opetusministeriö 2001). Harjoittelua ohjaavat työelämän ohjaajat ja terveydenhuollon opettajat. Jokaiselle opiskelijalle tulisi nimetä henkilökohtainen lähiohjaaja. (Meretoja ym. 2006: 4.)

Harjoittelussa ohjauksen tavoitteena on opiskelijan ammatillisen kasvun tukeminen. Ohjaus on tavoitteellista toimintaa, jossa huomioidaan opiskelijan lähtötaso, hänen omat sekä opetussuunnitelman tavoitteet. Harjoittelun ohjauksessa toimivat yhdessä opiskelija sekä nimetyt ohjaajat harjoittelupaikasta ja opettaja ammattikorkeakoulusta. Jotta ohjaus tapahtuu opiskelijan oppimista tukevalla tavalla, vaatii se ammattikorkea-

koulun ja työelämän kiinteää yhteistyötä ja yhteistä näkemystä ohjauksen tavoitteesta ja toimintatavoista. (Salonen 2005: 19.)

Hyksin psykiatrisessa yksikössä käytännön opiskelijaharjoittelun tavoitteena on perehdyttää hoitotyön opiskelijat ammattitaitonsa kannalta keskeisiin työtehtäviin ja yhdistää teoreettinen tietoperusta sekä käytännön työ. Hoitotyön hyvä laatu ja korkeatasoinen opiskelijaohjaus liittyvät usein toisiinsa: hyvä hoitotyön laatu varmistaa käytännön hoitotyössä tapahtuvalle opiskelulle laadukkaan oppimisympäristön, ja hyvä opiskelijoiden ohjaus viestittää korkeasta hoitotyön laadusta. (Opiskelijaohjauksen käsikirja 2006: 2.) Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden tehtävänä on varmistaa, että jokainen harjoittelujakso tarjoaa riittävästi ja tarkoituksenmukaisia oppimismahdollisuuksia opiskelijalle ja että ohjaus vastaa opiskelijan tarpeita ja jaksolle asetettuja vaatimuksia (Heinonen 2004: 13).

Tutkimusten mukaan terveysalan opiskelijat suosivat oppimista harjoittelussa. Opiskelijat kokevat hoitotoiminnan perustuvan harjoittelupaikoilla lähinnä arkitietoon, ja toiminnan taustalla oleva teoria jää opiskelijoille usein epäselväksi. Tästä seuraa, että opiskelijat saavat mielikuvan työstä, joka perustuu hoitotoimenpiteiden suorittamiseen ja rutiininomaisiin käytäntöihin. Tämän vuoksi on tärkeää, että ohjaajat perustelevat ja selvittävät toimintansa perusteet opiskelijalle. (Heinonen 2004: 25.) Opiskelijan tulee päästä osalliseksi ja kokea näyttöön perustavaa toimintaa (evidence-based practise), jossa käytetään toiminnan ja päätöksenteon tukena tieteellisiä tutkimustuloksia, hyviksi havaittuja ja kokemukseen perustuvia käytänteitä sekä vaikuttavia hoitomenetelmiä. Harjoittelussa opiskelijaa tuetaan ja ohjataan itsenäiseen tiedonhankintaan ja kriittiseen ajatteluun sekä tiedon arviointiin päätöksenteossa. (Heinonen 2004: 22.)

Terveydenhuollon yksikkö, jossa opiskelija harjoittelee, muodostaa oppimisympäristön mahdollistaen hänen opiskelunsa. Oppimisympäristöön kuuluvat koko fyysinen toimintaympäristö, hoitotyö, varusteet, ohjaaja, muu henkilökunta, muut opiskelijat, opettaja sekä osaston johtamistapa sekä arvot ja kulttuuri. Oppimisympäristö saadaan oppijakeskeiseksi, kun luodaan hyväksyvä ilmapiiri opiskelijoita kohtaan. (Opiskelijaohjauksen käsikirja 2006: 2.)

Keskeistä opiskelijaohjauksessa on opiskelijälähtöisyys ja opiskelijan tukeminen teoriassa ja käytännössä opitun yhteensovittamiseen. Myönteisessä ilmapiirissä koettu yksilöity ohjaussuhde edistää opiskelijan ammatillista kasvua, ja ohjaustehtäväänsä sitoutunut henkilökohtainen ohjaaja on paras mahdollinen samaistumiskohde opiskelijalle. Kun ohjaussuhde on ilmapiiriltään avoin ja luottamuksellinen, opiskelijan on mahdollista reflektoida omia kokemuksiaan ja pohtia omaa ammatillista kehitystään. (Opiskelijan käsikirja 2006: 2-3.)

Terveysalan opiskelija ei pääsääntöisesti ole harjoitteluajana työsuhteessa eikä saa palkkaa harjoittelun ajalta. Opiskelijaa ei milloinkaan lasketa henkilöstövoimavaraksi harjoittelujaksollaan. Harjoittelusopimuksella sekä jatkuvalla arvioinnilla ja valvonnalla varmistetaan, ettei opiskelijoita sijoiteta työyksiköihin, joissa ilmenee työsuojeluun ja /tai hyvinvointiin liittyvää uhkaa. (Heinonen 2004: 18 -19.)

Suomen fysioterapeutit ovat laatineet Ohjattu harjoittelu työelämässä -suosituksen vuonna 2010. Sen tarkoituksena on selkiyttää opettajan, opiskelijan ja ohjaajan rooleja. Suosituksen mukaan opettajien tehtävä on pääasiallisesti tukea opiskelijan oppimisprosessia ja ammatillista kasvua. Työelämän tehtävä on fysioterapiaprosessin ja työntekijyyteen kasvun ohjaaminen. (Suomen Fysioterapeutit, suositus 2011: 3.)

2.2 Hyvä ohjaus tukee opiskelijan oppimista

Vaikka kaikki klinikan työntekijät osallistuvat opiskelijaohjaukseen, opiskelijalle nimetään vastuuhenkilö, lähiohjaaja, sekä varaohjaaja. Harjoittelun ohjaukseen ja ammatillisen kehittymisen tukemiseen kuuluvat tavoitteiden asettaminen, harjoittelun toteutuksen suunnittelu, toteutuksesta huolehtiminen, harjoittelun arviointi ja opiskelijan tukeminen. Tavoitteet asetetaan yhdessä opiskelijoiden kanssa ja niitä tarkistetaan vähintään viikoittain tai kirjallisesti laaditun aikataulun mukaan. Lähiohjaaja informoi muita työyhteisön jäseniä opiskelijoiden harjoittelun tavoitteista ja sen toteutuksesta. (Meretoja ym. 2006: 12.)

Lähiohjaajan tehtävänä on tunnistaa opiskelijan oppimistarpeet ja pitää huoli niiden realistisuudesta. Harjoittelun toteutuksesta huolehtimiseen kuuluu myös potilaan hoitamiseen liittyvä konkreettinen ohjaaminen. Lähiohjaaja auttaa opiskelijaa soveltamaan teoriaa käytäntöön. Hän on opiskelijan käytettävissä ja hänen tehtävänsä on järjestää oppimistilanteita sekä käsitellä yhdessä opiskelijan kanssa opiskelijan kohtaamia oppimisvaikeuksia. (Meretoja ym 2006: 12.)

Lähiohjaajaa pidetään lähinnä ammattiin kasvamisen tukijana. Vaikka vastuu oppimisesta on opiskelijalla, lähiohjaajan odotetaan seuraavan läheisesti oppimista. Alkuvaiheen opiskelijalle voi antaa vastuuta itsenäiseen toimintaan, jos siihen on edellytyksiä. Hyvä lähiohjaaja tukee opiskelijaa oppimisessa, itsereflektiossa ja omaehtoisessa tiedonhankinnassa. Hän jakaa opiskelijoiden kanssa ohjaussuhteessa saatuja kokemuksia ja tukee opiskelijaa myös hoitotyöhön liittyvien vaikeiden asioiden kohtaamisessa. Tämä edellyttää lähiohjaajalta hyväksyvää ja yksilöllistä asennetta opiskelijaa kohtaan. Ohjaussuhteessa lähiohjaajien kokemus ja hiljainen tieto välittyvät opiskelijalle. Ohjaaja toimii esimerkkinä ja mallina edustaessaan hänen ammattiaan. (Meretoja ym. 2006: 12 -13.)

Opiskelijaohjaajan on tärkeää ymmärtää opiskelijan opintojen vaiheet, koska luonnollisesti ensimmäisellä harjoittelujaksollaan oleva opiskelija tarvitsee enemmän ohjausta koko harjoittelun ajan kuin viimeisellä jaksollaan oleva opiskelija, joka pystyy itsenäisempään työskentelyyn. Ohjaajan on hyvä analysoida ja tiedostaa omaa ohjaustaan, jolloin hän voi kehittää itseään ohjaajana. (Henttonen – Laakkonen 2010: 16 -17.)

Hyvä ohjaus perustuu tutkittuun tietoon ja demokraattiseen arvomaailmaan sekä ajatukseen, että ohjaussuhteessa myös ohjaaja voi kasvaa ja kehittyä. Ohjaus synnyttää aina myös jännitteitä ja erilaisia tunnetiloja, ja ohjaajan tulee sietää opiskelijan epävarmuutta, kriittisyyttä sekä ongelmia. Ohjauksella pyritään vahvistamaan opiskelijan itseluottamusta, hänen ammatillista ja työyhteisön jäseneksi kasvua kannustamalla opiskelijaa vastuunottoon ja itsenäiseen suoriutumiseen tehtävien hoidossa. Hyvän ohjaajan merkitystä, toimintaa ja ominaisuuksia on kuvattu

taulukossa (ks. Kuvio 1). Ohjaajan positiivinen asenne opiskelijaa, omaa työtä ja työyhteisöä sekä ohjaajana toimimista kohtaan edesauttaa opiskelijoiden oppimista, ohjaussuhteen toimivuutta ja ohjauksen onnistumista. Opiskelijat arvostavat hyvää yhteistyötä ja -henkeä, sekä avointa ilmapiiriä, jossa voi ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään. (Heinonen 2004: 34.)

Ohjaaja ei saa liikaa auttaa ja antaa valmista, sillä silloin opiskelijalla ei ole oppimisen haastetta, mikä on edellytys oppimiselle ja itsearvioinnin kehittymiselle. Positiivisen palautteen merkitys on muistettava varsinkin epävarman opiskelijan kohdalla. Pelkkä moittiminen aiheuttaa opiskelijassa haluttomuutta, apaattisuutta ja aggressiivisuutta. Opiskelijat pelkäävät kielteistä palautetta, sillä sitä pidetään persoonallisten ominaisuuksien arvosteluna eikä oppimisen edistäjänä. (Henttonen – Laakkonen 2010: 15.)

Ohjauksen tavoitteena yksilötasolla on, että opiskelija tunnistaa kehittämistarpeitaan eli oppii lisää itsestään ja löytää tehokkaita tapoja tavoitteidensa saavuttamiseksi. Ohjaus on opiskelijan oppimis- ja kasvuprosessin analysointia ja tukemista siten, että opiskelija yltäisi kasvattavaan ja rakentavaan muutokseen itsessään sekä ammatillisessa kehittämisessään. Onnistuakseen ohjaus vaatii hyvän ohjaussuhteen, jossa molemminpuolinen kunnioitus ja keskinäinen luottamus ovat tärkeitä lähtökohtia. (Henttonen – Laakkonen 2010: 11.)

	Opiskelun alkuvaihe	Opiskelun keskivaihe	Opiskelun loppuvaihe
Ohjaajan merkitys	<ul style="list-style-type: none"> - tuki, turva, huolehtija - malli 	<ul style="list-style-type: none"> - vertainen ihminen 	<ul style="list-style-type: none"> - yhdessä oppija
Hyvän ohjaajan toiminta	<ul style="list-style-type: none"> - on oma itsensä - kertoo itsestään - sanoo mielipiteensä - haluaa kuunnella opiskelijan ajatuksia - ei vaadi liikaa - ei opeta liikaa - osaa arvioida ohjauksen tarpeen - ottaa mukaan työhön - antaa opiskelijalle tehtäviä - pyytää perusteluja - näkee oppimisen päivittäisten tehtävien tekemistä laajempänä - antaa kehittävää palautetta ajallaan 	<ul style="list-style-type: none"> - on kiinnostunut ohjauksesta - haluaa oppia tuntemaan opiskelijan - ei välttele ohjaustehtävää - tietää opiskelijan tavoitteet - antaa riittävästi vastuuta - osoittaa oppimistilanteita - rohkaisee opiskelijan ajatuksia - kykenee jakamaan osaamistaan - antaa monipuolista ja kehittävää palautetta ajallaan 	<ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa ohjauksen vaatimat voimavarat - halu oppia tuntemaan opiskelija - haluaa oppia tuntemaan opiskelijan oppimistavat - tietää opiskelijan tavoitteet - antaa vastuuta opiskelijan kykyjen mukaisesti - auttaa ymmärtämään hoitotyön laajuutta - antaa jatkuvaa ja kehittävää palautetta ajallaan
Hyvän ohjaajan ominaisuudet	<ul style="list-style-type: none"> - myönteinen - kannustava - kärsivällinen - rauhallinen - joustava - luotettava - kiireetön - sietää erilaisuutta - oppii ohjatessaan 	<ul style="list-style-type: none"> - selkeäkielinen - rauhallinen - kärsivällinen 	<ul style="list-style-type: none"> - ennakkoluuloton - kannustava - tasavertainen

Kuvio 1. Ohjaajan merkitys, hyvän ohjaajan toiminta ja ominaisuudet (Heinonen 2004).

2.3 Ohjauksen merkitys opiskelijalle

Ohjauksella voidaan edistää opiskelijoiden oppimista silloin, kun ohjaus vastaa opiskelijoiden tarpeita, edistää tavoitteiden saavuttamista sekä mahdollistaa oppimisen ja kokemusten reflektoinnin. Keskeistä näiden toteutumiselle on ohjaajan ja opiskelijan yhteistyösuhde. Siinä ovat merkityksellisiä asioita vuorovaikutus, ilmapiiri ja luottamus. Ohjaussuhteen onnistuminen edistää opiskelijoiden ammatillista kasvua ja lisää sitoutumista ammattialan toimintaan. (Heinonen 2004: 29.)

Lähiohjaajan antamalla ohjauksella on merkitystä opiskelijoiden saamaan kuvaan hoitotyöstä ja siihen motivoitumiseen. Opiskeluvaiheessa luodaan pohja ammattiin suhtautumiseen, ja hyvä ohjaus luo myönteisen kuvan koko ammatista. Ohjaajan ohjaukseen panostaminen vahvistaa opiskelijan ammatti-identiteetin muodostumista ja tukee ammattiin sosiaalistumista. Se edistää myönteistä suhtautumista ammatilliseen kehittymiseen ja auttaa tiedostamaan elinikäisen oppimisen tarpeen. Ohjaus auttaa tunnistamaan hoitotyöstä ja hoitoympäristöstä olennaisimmat asiat. Se edistää itsearviointin kehittymistä ja luo kuvan siitä, miten ammattia voi itse kehittää. (Meretoja ym. 2006: 13.)

2.4 Asiakslähtöisyys opiskelijaohjauksessa

Asiakslähtöisyys tarkoittaa usein ihmisille samaa kuin hyvä hoito ja vuorovaikutus, ja sitä voidaankin pitää keskeisenä hyvän laadun kriteerinä. Asiakslähtöisyyden pohjana on uskomus siitä, että jokaisella potilaalla, vrt. opiskelijalla, on oikeus tulla kohdelluksi ainutlaatuisena yksilönä. (Aaltonen - Hämäläinen 2009: 4.)

Asiakslähtöisyys voi edistää myös asiakkaan voimaantumista, sillä sen taustalla ovat asiakkaan omat voimavarat. Asiakslähtöisessä hoitosuhteessa opiskelija ja ohjaaja, jakavat voimaa, joka kasvattaa molempien itsetuntoa ja itseisvoimaa, siten, että asiakas tuo suhteeseen tietoa ja ohjaaja asiantuntijuutta. Voimaantumisesta seuraa myönteinen itsetunto, kyky asettaa tavoitteita, sekä elämänhallinnan ja toivon tunteen lisääntyminen. Ohjaajan tehtävänä on opiskelijan itsetunnon kasvattaminen, jolloin hänen uskonsa omaan kykyynsä ja pärjäämiseensä kasvaa. (Aaltonen - Hämäläinen 2009: 5.)

Asiakslähtöisyys perustuu dialogiseen vuorovaikutukseen, joka tarkoittaa ohjaajan ja opiskelijan tasavertaista kohtaamista. Dialogisuuden käsitteellä halutaan nostaa esiin vuorovaikutuksen vastavuoroisuus ja molemminpuolisen ymmärryksen vaatimus. Asiakslähtöisyys ohjauksessa ymmärretään yhteyden saavuttamisella, ja sen ei tulisi perustua yhden henkilön päätöksiin, vaan neuvotteluun yksilöllisten arvojen pohjalta. (Aaltonen - Hämäläinen 2009: 9.)

Jokainen asiakas tulee kohdata yksilöllisesti, ja häntä tulee kunnioittaa. Asiakkaan kanssa neuvotellaan ja tehdään sopimuksia häntä kuunnellen ja arvostaen, ja hänen ihmisarvoaan korostaen. Samalla myös asiakkaan itsemääräämisoikeus tulee huomioiduksi. Tällöin yhdenvertaisuus ja aitous korostuvat. Ohjaaja auttaa opiskelijaa näkemään muutoksen mahdollisuuden, ja työskentelyssä näkyy tulevaisuuden suuntautuneisuus. (Aaltonen - Hämäläinen 2009: 12.)

2.5 Reflektio oppimisen tukena

Reflektio on prosessi, jossa oppija aktiivisesti tarkastelee ja käsittelee uusia (oppimis)kokemuksiaan voidakseen konstruoida uutta tietoa tai uusia näkökulmia aikaisempiin tietoihinsa. Reflektoinnilla tarkoitetaan sanakirjan mukaan mietiskelyä, harkintaa ja heijastusta. Reflektiivinen oppija on jatkuvassa, joustavassa ja monitasoisessa vuorovaikutuksessa sekä ympäristönsä että itsensä kanssa. (Mäkinen 2002.)

Reflektiossa palataan aikaisempaan kokemukseen. Kokemuksen herättämät tunteet, niin myönteiset kuin kielteisetkin, palautetaan mieleen. Kokemusta arvioidaan sitten uudelleen, miksi tapahtui niin kuin tapahtui, mitä tapahtui ja minkä seurauksena, olisiko jotain voitu tehdä toisella tavalla jne. Reflektoinnin tulokset näkyvät uusina näkökulmina ja valmiuksina soveltaa uusia ajatuksia käytäntöön. Uudet kokemukset ovat taas sitten reflektoinnin kohteena. Portfoliotyöskentely ja oppimispäiväkirjan pitäminen edistävät yksilöllistä reflektiivistä prosessointia. (Mäkinen 2002.)

Käytännön harjoittelussa opiskelija voi esimerkiksi reflektoida potilasharjoitustaan. Hän palauttaa mieleen aikaisemman tehdyn potilaan ohjauksen ja sen herättämät positiiviset ja negatiiviset tunteet. Hän on saanut ohjaajaltaan kehittävää palautetta ja ehkäpä lukenut aiheesta näyttöön perustuvaa tutkimustietoakin. Opiskelija arvioi uudelleen, olisiko jotain voitu tehdä toisella tavalla ja menee sitten tekemään uudestaan potilasharjoituksen käyttämällä hyväkseen aikaisempaa kokemusta ja uutta opittua ja havainnoitua tietoa.

Myös harjoittelun ohjaaja voi reflektoida omaa toimintaansa, esimerkiksi opiskelijan ohjausta. Hän palauttaa mieleen, miten hän on ohjannut opiskelijaa, esimerkiksi ohjaustilanteen ja sen herättämät positiiviset ja negatiiviset tunteet. Hän arvioi uudelleen, olisiko hän voinut itse ohjata toisella tavalla ja miettii uusia näkökulmia. Nämä hän voi sitten soveltaa käytäntöön seuraavassa opiskelijaohjaustilanteessa. Reflektio luo uusia ideoita ja näkökulmia.

Professori David Boudin mukaan tehokasta oppimista ei voi tapahtua ilman reflektiota. Reflektiossa tulee pysähtyä miettimään hetkeksi tapahtunutta, siinä palataan ajassa taaksepäin ja tämän jälkeen arvioidaan tapahtuma uudelleen; samalla syntyy uusia näkökulmia tilanteeseen. Boudin ja Walkerin (1991) mallissa suositellaan käymään keskustelu itsensä kanssa ja painamaan mieleen asiat, jotka huolestuttavat ja estävät oppimista ja miettimään, mitkä asiat edistävät sitä. (Alsop – Ryan 1996: 170- 173).

3 Ohjatun harjoittelun arviointi

Opiskelijan arvioinnin pohjana ovat oppilaitoksen yleiset sekä opiskelijan omat tavoitteet. Arvioinnissa annetaan riittävästi tilaa opiskelijan itsearvioinnille. Itsearvioinnissa opiskelija arvioi omaa osaamistaan ja kehittymistään suhteessa lähtötasoonsa ja tavoitteisiinsa. Arvioinnin tarkoituksena on motivoida ja kannustaa opiskelijaa käyttämään, syventämään ja kehittämään aikaisemmin oppimiaan tiedollisia, taidollisia ja asenteellisia valmiuksiaan. (Opiskelijan käsikirja 2006: 28.)

Arvioinnin tulee edistää opiskelijan persoonallista ja ammatillista kasvua. Arvioinnin lähtökohtana on opiskelijan itsearviointi. Myös ohjaaja arvioi jatkuvasti omaa ohjausprosessiaan. Arviointi muodostuu opiskelijan itse-, ohjaajan ja opettajan arvioinnista. Apuna ovat käytännön tentti, kirjalliset tehtävät ym. (Henttonen – Laakkonen: 20.)

Arvioinnissa huomioidaan opiskelijan toiminnan taustalla oleva ajatteluprosessi, miten opittu asia on ymmärretty. On muistettava, että arviointi on myös eettistä toimintaa.

Arviointi on yhdessä oppimista sekä vuorovaikutusprosessi. Opiskelijan antama palaute ja arviointi ovat tärkeä osa opiskelijaohjauksen kehittämistä. (Opiskelijan käsikirja 2006: 28.)

3.1 Jatkuva palaute oppimisen tukena

Selkeä, perusteltu ja vastavuoroinen palaute ohjaajan ja opiskelijan välillä on olennainen osa hoitotyön oppimista. Palautetta annetaan säännöllisesti ja riittävän usein. Rakentavan palautteen saaminen motivoi ja parantaa oppimistuloksia. (Opiskelijan käsikirja 2006: 27.)

Palautteenannon tulisi perustua tasavertaisuuteen, hyväksyntään ja toisen ihmisen kunnioittamiseen. Vuorovaikutus on tällöin suoraa ja rehellistä, avointa ja kannustavaa. Palaute on rakentavaa, ohjaavaa ja motivoivaa. Hyvä palaute ei koskaan syyllistä eikä rankaise opiskelijaa. Palaute annetaan tekemisestä tai toiminnasta, jolle opiskelija voi tehdä jotain, ei siis persoonasta tai henkilökohtaisista piirteistä. Hyvä palaute annetaan heti ja mieluiten yhdestä asiasta kerrallaan. (Opiskelijan käsikirja 2006: 27 -28.)

3.2 CLES- mittari arvioinnin välineenä

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) alueella opiskelevilla on käytössä yksi yhteinen mittari opiskelijaohjauksen palautteen antamista varten. Mittari on kliinistä oppimisympäristöä kuvaamaan kehitetty CLES- mittari: Clinical Learning Environment and Supervision scale.

CLES- mittari mittaa opiskelijan näkökulmasta työyksikön ilmapiiriä, hoitotyön tai hoidon lähtökohtia, osaston opetuksellisia lähtökohtia ja ohjaussuhteen toimivuutta työyksikössä työskentelevän ohjaajan kanssa. Tästä mittarista on mukailtu sähköinen palautejärjestelmä opiskelijaohjauksen laadun arviointiin. HUS: n eri työyksiköissä CLES- mittari on testattu ja kehitetty ja otettu vaiheittain käyttöön vuoden 2007 aikana.

Jokaisella opiskelijalla (AMK ja toinen aste) on mahdollisuus antaa palaute opiskelijaohjauksesta käytännön harjoittelussa.

Kysely toteutetaan sähköisellä internet- kyselyllä, joka on vaivaton ja helppokäyttöinen. Opiskelijaohjauksen laatujärjestelmä perustuu Mikko Saarikosken luomaan kliinistä oppimisympäristöä kuvaavaan CLES- mittariin. Mittari on myös kansainvälisessä käytössä. Suomessa mittaria on mukailtu yhteistyössä Saarikosken kanssa ja sitä on täydennetty HUS:n kannalta keskeisillä taustamuuttujilla. (Karppinen 2010: 21.)

CLES- mittarin HUS- version avulla arvioidaan osaston koulutuksellista ilmapiiriä ja hoidon sisältöä opiskelijan näkökulmasta. Mittarissa on 26 oppimisympäristökysymystä ja 16 taustatietokysymystä. Opiskelijaohjauksen laatu- kysely toteutetaan käytännössä siten, että opiskelijan harjoitteluvaiheen aikana opiskelijaohjauksesta vastaava ohjaaja kertoo opiskelijapalautekyselystä. Opiskelija vastaa kyselyyn harjoittelujakson lopussa, yleensä loppuarvioinnin jälkeen. Vastaukset lähetetään kliiniselle opettajalle, joka tekee yhteenvedon arvioinnista, ja lähettää vastaukset osastonhoitajalle. Osastokohtaisia tuloksia käydään läpi yksikön omissa osastokokouksissa ja koulutustilaisuuksissa. (Karppinen 2010: 21.)

4 Opinnäytetyön toteutus

4.1 Kehittävä työntutkimus opinnäytetyön menetelmänä

Opinnäytetyössäni sovelletaan kehittävän työntutkimuksen lähestymistapaa. Kehittävä työntutkimus on 1980-luvun alussa kehitetty suomalainen lähestymistapa työn ja organisaatioiden tutkimiseen ja kehittämiseen. Kehittävä työntutkimus ei asetu minkään yksittäisen tieteenalan rajoihin. Siihen on kuitenkin alettu kiinnittää huomiota useillakin tieteenaloilla. (Engeström 2002: 11.)

Kehittävä työntutkimus on muutosstrategia, joka yhdistää tutkimuksen, käytännön kehittämistyön ja koulutuksen. Se on osallistava lähestymistapa, jossa työntekijät analysoivat ja muuttavat omaa työtään. Kehittävä työntutkimus ei tuota työpaikoille ulkoapäin valmiita ratkaisuja, vaan muokkaa työyhteisön sisällä välineitä toiminnan erittelyn ja uusien mallien suunnitteluun. (Engeström 2002: 12.)

4.2 Ekspansiivinen oppiminen

Ekspansiivisen oppimisen oleellinen tunnuspiirre on, että oppimisen kohteena on kokonainen toimintajärjestelmä ja sen laadullinen muutos. Tämä merkitsee, että oppimisprosessi on luonteeltaan kollektiivinen ja pitkäkestoinen tapahtuma. (Engeström 2002: 87.)

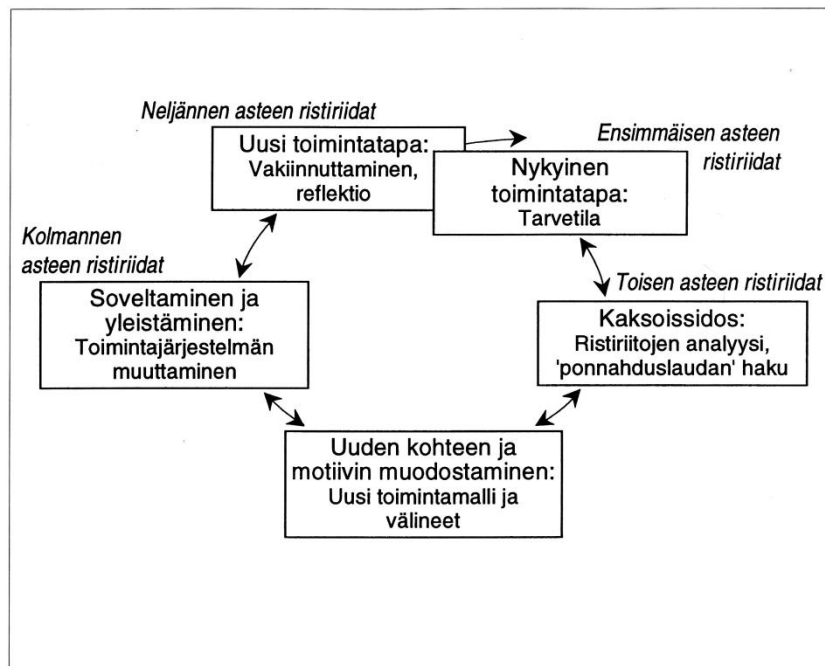
Engeström on kehittänyt ekspansiivisen syklin, joka johtaa toimintajärjestelmän laadulliseen muuttumiseen (Kuvio 2). Ekspansiivisen syklin ensimmäisessä kehitysvaiheessa esiintyy kitkatilanteita ja tarve saada aikaan muutos. Tälle vaiheelle on ominaista epämääräinen tyytymättömyys, joka usein kohdistetaan henkilöihin tai henkilöryhmiin toimintajärjestelmän rakenteellisten piirteiden asemesta. (Engeström 2002: 88 -89.)

Toisessa vaiheessa on muodostunut kärjistävä ristiriita. Ristiriita koetaan sietämättömänä, mutta tarjolla olevat ulospääsytietyt ovat yhtä sietämättömiä tai ne kumoavat toisensa. Ristiriidan ratkaiseminen edellyttää analyysiä, ristiriidan saamista käsitteelliseen hallintaan. Analyysissä pyritään ristiriitojen tunnistamiseen sekä laadullisesti uudenlaisten ratkaisujen löytämiseen. (Engeström 2002: 90.)

Kolmannessa vaiheessa työyhteisön jäsenet hahmottavat ja suunnittelevat uuden ratkaisun nykyvaiheen ristiriitoihin. Sen ytimenä on uusi käsitys työn kohteesta, siitä mitä työssä tuotetaan ja miksi. Tärkeä merkitys on, että koko työyhteisö osallistuu oman toimintansa ristiriitojen analyysiin. (Engeström 2002: 90 -91.)

Neljännessä vaiheessa ideoiden ja suunnitelmien tasolla luotu toimintamalli otetaan käyttöön arkityössä. Tässä vaiheessa syntyy häiriöitä ja konflikteja, joiden ratkominen käytännössä johtaa uusien toimintamallien muuttumiseen. Tässä vaiheessa tehdään sekä kompromisseja että uusia käytännön ratkaisuja. (Engeström 2002: 91.)

Viimeisessä vaiheessa uusia käytäntöjä noudatetaan systemaattisesti. Uudet käytännöt vahvistuvat, kun tietoisesti tehtyjen ratkaisujen ympärille alkaa muodostua uudenlaisia ajattelutapoja ja tottumuksia. (Engeström 2002: 91.)

Kuvio 2. Ekspansiivisen oppimissyklin vaiheet (Engeström 2002, 92)

4.3 Ekspansiivisen oppimissyklin vaiheet toimintatavan kehittämisessä Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla

Ensimmäisessä vaiheessa nykyisessä opiskelijaohjauksessa Meilahden sairaalassa jokainen klinikka on ohjannut oman käytännön mukaan opiskelijoita. Yhteistä ohjausrunkoa ei ole ollut. Opiskelijoilta saatujen palautteiden (CLES- kysely) perusteella on selvitetty opiskelijoiden tyytyväisyyttä ohjaukseen. Opiskelijoiden mukaan osa on saanut hyvää ja perusteellista ohjausta, kun taas osa on kokenut, että aika on kulunut ohjaajan seuraamiseen. Opiskelijoiden mielestä he eivät ole saaneet säännöllisesti palautetta.

Myös koko henkilökunnan kiinnostus opiskeluohjaukseen on ollut opiskelijoiden mukaan vähäistä. Muutokselle on tarvetta.

Toisessa vaiheessa pyritään löytämään uudenlaiset ratkaisut parempaan opiskelijaohjaukseen. Tarvitaan yhdenmukaisia käytäntöjä ja yhteisiä ”pelisääntöjä” laadukkaan opiskelijaohjauksen toteuttamiseksi. Opiskelijapalautteet on käyty läpi koko osaston henkilökunnan kanssa.

Kolmannessa vaiheessa luodaan uusi toimintatapa ja kerrotaan siitä koko henkilökunnalle. Toimintatapa on työssäni hyvä ohjauskäytäntö fysioterapeuttiopiskelijoiden ohjatussa harjoittelussa Meilahden sairaalan fysioterapiaoastolla. Työ esitetään koko henkilökunnalle ja jokainen työntekijä voi vaikuttaa mallin kehittämiseen.

Neljännessä vaiheessa toimintatapa otetaan käyttöön arkityössä. Tässä vaiheessa toimintatapaa voidaan muuttaa ja kehittää käytännöstä saatujen kokemusten perusteella. Viides vaihe on uuden toimintatavan vakiinnuttaminen ja arviointi. Uutta toimintatapaa reflektoidaan ja uusia käytäntöjä aletaan noudattaa systemaattisesti.

Tässä opinnäytetyössä olen keskittynyt kolmen ensimmäisen vaiheen tarkasteluun ja kehittämiseen. Jatkossa, kun toimintatapa on esitelty ja koko henkilökunta on saanut siihen vaikuttaa, siirrytään käytännön tasolla seuraaviin vaiheisiin.

4.4 Kehittämistehtävä toiminnan ohjaajana

Kehittämistehtävää voidaan ajatella toiminnallisena kehittämishankkeena, joka näyttäytyy ammatillisella kentällä käytännön toiminnan ohjeistamisena, opastamisena, toiminnan järjestämisenä tai järjeistämisenä. Se on alasta riippuen esimerkiksi ammatilliseen käyttöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus, kuten perehdyttämisopas. (Puikkonen 2010: 35.)

Kehittävän tutkimuksen näkökulmasta muutos ja kehittäminen mielletään oppimisena, joka perustuu Engeströmin (1995) lanseeraamaan ekspansiivisen oppimisen teoriaan. Sen keskeisin piirre on oppimisen kollektiivisuus ja ulottuminen koko työyhteisöön tai organisaatioon. Ekspansiivisen oppimisen ideaa kuvataan vaiheittain eteneväksi avoimeksi sykliksi, joka johtaa toimintajärjestelmän laadulliseen muuntumiseen. Ilmiöiden teoretisoimista, refleктоimista tai peilaamista pidetään kehittämisen ja muutosten tuottamiselle ja ymmärtämiselle välttämättöminä keinoina. (Puikkonen 2010: 35.)

Kohderyhmän määrittäminen täsmälliseksi on tärkeää, koska tuote, tapahtuma, opastus tai ohjeistus tehdään aina jollekin tai jonkun käytettäväksi. Kohderyhmän määrittäminen toimii myös työn rajaajana. (Puikkonen 2010: 35.) Kehittämishankkeeni tuotos, uusi ohjeistus opiskelijaohjaukselle, on rajattu fysioterapiaosaston työntekijöille avuksi opiskelijaohjaukseen.

Työn tutkimuksessa on oleellista saada esiin ilmiöitä aiheuttavia mekanismeja ja kehitysmahdollisuuksia – pelkän ilmiöpinnan kuvaaminen ei siis riitä. Tarvitaan interventiotutkimusta, puuttumista, väliintuloa, tahallista vaikuttamista käynnissä oleviin tai vallitseviin prosesseihin. (Puikkonen 2010: 35.) Kehittämistyössäni tarkastelen opiskelijaohjauksen käytäntöjen yhdenmukaistamista fysioterapiaosastolla sekä olen yhdessä työyhteisöni kanssa miettinyt kehittämis ehdotuksia opiskelijaohjaukseen.

4.5 Opinnäytetyön eteneminen

Keväällä 2011 sain ohjausta aiheen valinnasta kliiniseltä asiantuntijalta Anna-Maija Jäppiseltä. Kun aihe oli jäsentynyt, alkoi materiaalin hankinta ja kirjallisuuteen tutustuminen. Keväällä haastattelin kliinistä opettajaa Pia Keijosta sekä osastonhoitaja Eeva Ojalaa. Syksyllä 2011 alkoi opinnäytetyön työstäminen ja kirjoittaminen. Konsultoin kliinistä opettajaa Toni Haapaa sekä olen ollut yhteydessä fysioterapiaosaston opiskelijavastaaviin sekä apulaisosastonhoitajaan ja saanut heiltä kehittämis ehdotuksia. Olen selvittänyt koulutus suunnittelija Leena Timoselta luvan kehittämistyön tekemiseen.

Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua marraskuussa 2011. Se esitetään sekä koulussa että työpaikalla. Työni tarkoituksena on kehittää opiskelijaohjausta ja saada koko työyhteisö osallistumaan laadun kehittämiseen ja arviointiin.

5 Hyvä ohjauskäytäntö Meilahden sairaalan fysioterapiaoasastolla

Opiskelijat ottavat yhteyttä osastonhoitajaan ja kliiniseen opettajaan harjoittelupaikan varaamiseksi. Osastonhoitaja välittää opiskelijoiden tiedot ja CV: n opiskelijaohjaajavastaaville. Opiskelijan vastaanottamisella työyksikössä ja luottamusta herättävän ilmapiirin luomisella on tärkeä merkitys onnistuneen harjoittelun alkamiselle. Opiskelijan poissaolokäytännöistä ja ilmoitusvelvollisuudesta sovitaan yhdessä kaikkien harjoitteluosapuolten välillä.

Opiskelijan lähtötaso ja opiskelujakson tavoitteet käydään harjoittelun alussa yhdessä läpi, jotta sekä opiskelija että ohjaaja kykenevät etenemään suunnitellusti. Lähtötaso ja opiskelujakson tavoitteet ohjaavat ohjaajan toimintatapoja. Ohjaaja perehdyttää opiskelijaa aina ennen varsinaista oppimistilannetta. Opiskelijan ja ohjaajan henkilökohtainen suhde, ohjauspaikka ja – järjestelyt ovat yhteydessä ohjauksen hyödyllisyyteen. Ohjaajan positiivinen asenne opiskelijaa, omaa työtä ja työyhteisöä sekä ohjaajana toimimista kohtaan edesauttaa opiskelijan oppimista. Avointa kannustavaa ilmapiiriä pyritään luomaan koko työyhteisön kesken. Työyhteisön olisi hyvä muistaa, että opiskelijaohjaus vie aikaa ja resursseja myös ohjaajalta, varsinkin harjoittelun alkuvuoroilla. Tämän vuoksi olisi hyvä, että ohjaaja tulisi aina huomioiduksi työyhteisön kesken ja apua tarjottaisiin. Ohjaus- ja oppimiskeskustelut järjestetään yhdessä oppilaitoksen opettajan, harjoittelun vastuuohjaajan ja opiskelijan kanssa. Tavoitteena ovat kontaktitapaamiset harjoittelun alussa, välissä ja lopussa.

Opiskelijan kanssa pitäisi käydä päivittäin keskustelu miten on mennyt, opiskelijan tuntemukset huomioiden. Esimerkiksi jos opiskelija on kokenut jonkin asian vaikeaksi, asiaan voidaan puuttua mahdollisimman nopeasti.

Opiskelijalle annetaan mahdollisuus antaa palautetta ohjaajalle jatkuvasti harjoittelun aikana.

Opiskelijaa kohdellaan ja arvostetaan tulevana kollegana ja tasavertaisena ihmisenä. Opiskelijaa puhutellaan hänen omalla nimellään. Opiskelijaa ohjataan hyviin käytäntöihin, ajankohtaisiin tutkimustuloksiin ja vahvaan kokemukseen perustuen. Ohjaaja antaa omalla esimerkillään ja toiminnallaan opiskelijalle kuvan fysioterapiasta. Opiskelijan tulee saada jatkuvaa palautetta oppimisestaan ja toiminnastaan koko harjoittelujakson ajan. Palaute tulisi antaa opiskelijalle kehittävästi: huomioidaan positiiviset elementit ja ohjataan opiskelijaa muuttamaan puutteellisia tietoja ja taitoja. Ohjaajan tulisi vahvistaa opiskelijan itsetuntoa ja kannustaa kysymään. Ohjaussuhteessa myös ohjaaja voi kasvaa ja kehittyä. Opiskelijaa kannustetaan jatkuvaan osaamisensa kehittämiseen opintojen edetessä. Ohjaajan ei tulisi antaa ulkopuolisten tekijöiden, kuten kiireen tai stressin, vaikuttaa opiskelijaohjaukseen. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään reflektiota oppimismenetelmänä, jolloin hän itse pohtii ja peilaa omaa toimintaansa kehittyäkseen ja uusien ideoiden löytämiseksi. Myös ohjaajan olisi hyvä käyttää reflektiota työvälineenään opiskelijaohjauksessa.

Alussa opiskelijaa ohjataan enemmän, harjoittelun edetessä annetaan mahdollisuus itsenäisempään työskentelyyn. Loppuarviointi käydään yhdessä opettajan, ohjaajan ja opiskelijan kanssa ja se on vuorovaikutuksellinen arviointitapahtuma. Opiskelija-arvioinnin tulee olla rakentavaa ja oppimista edistävää ja siinä voidaan käyttää myös muiden ammattiryhmien edustajilta saatua palautetta. Ohjaaja arvioi kriittisesti myös omaa toimintaansa ohjaajana sekä ammattihenkilönä. Ohjaajalla on oltava mahdollisuus riittävään koulutukseen, jonka avulla hän perehtyy terveysalan nykyiseen koulutukseen, opetussuunnitelmaan ja oppisisältöihin sekä saa vuorovaikutus- ja muita ohjausvalmiuksia.

Suomen fysioterapeuttien (2010) ohjattu harjoittelu työelämässä -suositusten mukaan perehtymissuunnitelma tulisi olla olemassa ja ohjaaja kuittaa perehtymislistaan, kun aihe on käsitelty. Tätä ei ole vielä käytössä Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla ja sen vuoksi olen opinnäytetyössäni laatinut tämän. (Liite 1.)

5.1 Viikko- ohjausmalli ohjauksen työvälineenä

Helsingin ja uudenmaan sairaanhoitopiirin psykiatrian tulosyksikössä on käytössä viikko-ohjausmalli joka on tarkoitettu ohjaajan ja opiskelijan ohjausprosessin työvälineeksi. (Opiskelijaohjauksen käsikirja 2006: 18). Opinnäytetyössäni olen laatinut viikko-ohjausmallin soveltuvaksi fysioterapiaosaston käyttöön. Viikko-ohjausmalli pohjautuu psykiatrian tulosyksikön malliin.

Viikko 1.

Opiskelija- ohjaaja -yhteistyösuhteen aloitus

Työharjoittelun ensimmäisenä päivänä opiskelija saapuu sairaalaan, jolloin kliininen opettaja vastaanottaa hänet. Kliininen opettaja kertoo sairaalassa työskentelyn yleiset käytännöt ja saattaa tämän jälkeen opiskelijan fysioterapian osastolle. Opiskelijaohjaaja tapaa opiskelijan ja antaa työvaatteet ja tarvittavat muistiinpanovälineet. Opiskelijaohjaaja esittelee osaston tilat, apuvälineet ja kertoo työnjaosta sekä osaston yleisistä toimintakäytännöistä. Opiskelijaohjauskansion käyttöön perehdytetään.

Tärkeät puhelinnumerot, kuten osastonhoitajan ja kanslian numerot, annetaan opiskelijalle. Poissaolokäytäntö selvitetään ja opiskelija ohjataan soittamaan poissaolotapauksessa osastonhoitajalle tai apulaisosastonhoitajalle, joka välittää tiedon eteenpäin lähiohjaajalle.

Opiskelijat esittäytyvät seuraavana aamuna koko fysioterapiaosaston henkilökunnalle aamuinfon yhteydessä. Tässä on paikalla kaikkien klinikoiden työntekijät.

Opiskelijaohjaaja varmistaa myös, että opiskelija tutustuu omaan lähiryhmäänsä (ryhmät Meilahden fysioterapiaosastolla ovat neurologia, sisätaudit, II – kirurgia ja III-kirurgia sekä poliklinikka), jonka puitteissa opiskelu tapahtuu. Kun ohjaaja ja opiskelija lähtevät osastotyöhön vuodeosastolle jossa työharjoittelu suoritetaan, ohjaaja esittelee opiskelijan moniammatilliselle työryhmälle. Tähän kuuluvat vuodeosaston hoitajat,

lääkärit, terapeutit sekä sosiaalityöntekijä. Potilasasiakirjoihin ja potilaiden hoitodiagnooseihin tutustuminen osastoilla alkaa ohjatusti.

Ensimmäisten viikkojen aikana käydään läpi harjoittelupaikan eli HYKS:n arvot ja keskeiset hoitotyötä ja kuntoutusta ohjaavat lait ja asetukset. Opiskelija laatii tavoitteet harjoittelujaksolle ja niistä keskustellaan ohjaajan kanssa. Ensimmäisen ja toisen viikon aikana opiskelijalle järjestetään koulutusta; aiheina ovat elvytys, paloturvallisuus sekä hygienia. Näissä hyödynnetään fysioterapiaosaston omia aiheeseen perehtyneitä työntekijöitä, jotka ovat käyneet lisäkoulutuksessa. Osastonhoitaja kertoo fysioterapiaosaston käytänteistä ja hallinnollisista asioista.

Joka päivä opiskelijaohjaaja käy opiskelijan kanssa lyhyen ohjauskeskustelun, jossa käydään läpi esiin nousseita opiskelijan tunteita ja ajatuksia. Tässä opiskelijalla on mahdollisuus kertoa niin positiivisista kuin negatiivisistakin asioista, jotka ovat merkityksellisiä hänen oppimiselleen. Opiskelijaa ohjataan potilaan kohtaamisessa, asiakaslähtöistä näkemystä noudattaen. Tähän kuuluu potilaiden kunnioittaminen, tasavertaisen vuorovaikutussuhteen aikaansaamiseksi.

Harjoittelun alussa opiskelija tarvitsee enemmän tukea ja kannustusta sekä konkreettista työskentelyn ohjausta ja palautetta työskentelystään. Työtoiminnan näyttäminen helpottaa opiskelijan itsearviointia, jolloin opiskelija saa käsityksen omasta osaamisestaan ja rakentaa omia ajattelu- ja toimintamallejaan. Opiskelijan ammatti-identiteetti muodostuu osin samaistumisen kautta ohjaajan toimiessa tärkeänä roolimallina. (Henttonen – Laakkonen 2010: 14.)

Viikko 2.

Hoitosuhteen luominen potilaan kanssa

Opiskelija tutustuu potilaan ohjaamiseen ja kuntoutukseen vuodeosastoilla ohjaajan kanssa. Ohjaaja ottaa opiskelijan mukaansa työhön ja antaa opiskelijalle itsenäisiä tehtäviä, muttei vaadi alkuvaiheessa liikaa. Hän antaa asiantuntijuuttaan opiskelijan

käyttöön eli kykenee jakamaan osaamistaan, osoittaa oppimistilanteita, rohkaisee opiskelijan ajatuksia ja ohjaa opiskelijaa hankkimaan oppimista edistävää materiaalia. Hänellä on aikaa opiskelijalle, häneltä opiskelija voi kysyä ja saada vastauksia. Ohjaajan tehtävänä on huolehtia, auttaa ja tukea opiskelijan oppimisen etenemistä, jotta opiskelija ei jäisi yksin osaamattomuuden tunteen kanssa. (Henttonen – Laakkonen 2010: 14.)

Häntä perehdytetään kirjaamiseen Miranda- ja Oberon – järjestelmillä ja opiskelija pääsee harjoittelemaan ohjaajansa avustamana näitä. Opiskelija pääsee osalliseksi moniammatilliseen yhteistyöhön. Oman ryhmän potilaiden erityispiirteet selvitetään opiskelijalle. Ensimmäisten viikkojen aikana hyvän ohjaajan toimintaa kuvastavat seuraavat asiat: ohjaaja haluaa kuulla opiskelijan ajatuksia, osaa arvioida ohjauksen tarpeen, ottaa mukaan työhön, antaa opiskelijalle tehtäviä, pyytää perusteluja, antaa kehittäväää palautetta oikea- aikaisesti. Ensimmäisten viikkojen aikana hyvän ohjaajan ominaisuuksia ovat: ohjaaja on myönteinen, kannustava, kärsivällinen, rauhallinen, joustava, luotettava, kiireetön, sietää erilaisuutta ja oppii ohjatessaan. (Heinonen 2004: 31.)

Viikot 3-4

Omatoimisuuteen ohjaaminen

Harjoittelun edetessä jatketaan ja syvennetään opiskelijan kanssa hoitosuhdetyöskentelyä ja annetaan valmiuksia itsenäisempään työskentelyyn. Mahdollisuuksien mukaan opiskelijalle annetaan oma potilas, jota hän ohjaa ja kuntouttaa valvotusti. Opiskelija pääsee osallistumaan yhä enemmän kuntoutuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Kirjaamisen harjoittelu itsenäisemmin jatkuu.

Kun harjoittelua on kulunut muutama viikko ja opiskelijan osaaminen kehittynyt, ohjaajan rooli muuttuu samalla kun opiskelijan itsenäisyys kasvaa. Ohjauksessa painottuu opiskelijan ajattelun aktivoiminen, itseohjautuvuuden tukeminen, neuvojen antaminen ja uusien tehtävien suorittamisen opettaminen. Tärkeää on kokemuksista keskusteleminen; oman toiminnan analysointiin ohjaaminen ja opiskelijan itsenäisen

päätöksenteon mahdollistaminen. Ohjaaja pyytää opiskelijaa perustelemaan ratkaisujaan ja arvostaa myös muunlaista oppimista kuin pelkästään päivittäisten tehtävien suorittamista. (Henttonen – Laakkonen 2010: 14 -15.)

Harjoittelun puolivälissä hyvän ohjaajan toimintaa kuvastavat seuraavat asiat: ohjaaja on kiinnostunut ohjauksesta, haluaa oppia tuntemaan opiskelijan, ei välttele ohjaustehtävää, tietää opiskelijan tavoitteet, antaa riittävästi vastuuta, osoittaa oppimistilanteita, rohkaisee opiskelijan ajatuksia, kykenee jakamaan osaamistaan ja antaa monipuolista ja kehittävää palautetta oikea-aikaisesti. Hyvän ohjaajan ominaisuudet ovat: ohjaaja on selkeäkielinen, rauhallinen ja kärsivällinen. (Heinonen 2004: 31.)

Viikot 5-8

Kuntoutustyön syventäminen

Harjoittelun loppua kohden ohjauksen tarkoituksena on tehdä opiskelijan osaamista näkyväksi. Opiskelija on aktiivinen työyhteisön jäsen, jolla on sopivasti henkilökohtaista vastuuta työssään. Ohjaaja auttaa opiskelijaa ymmärtämään ammatin kokonaisuuden, ja siksi yhteiset, oman ammattitoiminnan kehittämiseen liittyvät keskustelut ovat tärkeitä. (Henttonen – Laakkonen 2010: 16.)

Harjoittelun viimeisillä viikoilla opiskelija valmistautuu käytännön harjoittelun näyttökokeeseen. Hän täyttää CLES- palautteen sähköisesti. Opiskelija reflektoi ja syventää harjoittelussa aikaisemmin opittuja asioita käytäntöön.

Loppupalauttekeskustelu suoritetaan ohjaajan, ammattikorkeakoulun opettajan ja opiskelijan kanssa. Opiskelun loppuvaiheessa hyvän ohjaajan toimintaa kuvastavat seuraavat asiat: ohjaaja tunnistaa ohjauksen vaatimat voimavarat, hänellä on halu oppia tuntemaan opiskelija ja tuntemaan opiskelijan oppimistavat, tietää opiskelijan tavoitteet, antaa vastuuta opiskelijan kykyjen mukaisesti, auttaa ymmärtämään hoitotyön laajuutta sekä antaa jatkuvaa ja kehittävää palautetta oikea-aikaisesti.

Opiskelun loppuvaiheessa hyvän ohjaajan ominaisuudet ovat: ohjaaja on ennakkoluuloton, kannustava ja tasavertainen. (Heinonen 2004: 31.)

5.2 Ohjauksen tarkistuslista

Ohjauksen tarkistuslista pitää sisällään opiskelijalle tärkeitä käytännön asioita. Tarkistuslista toimii opiskelijan ja ohjaajan tukena ja sen avulla varmistetaan, että harjoittelussa tärkeät asiat tulevat läpikäydyiksi. Suomen fysioterapeuttien laatimassa ohjattu harjoittelu työelämässä suosituksessa kehoitetaan käyttämään kirjallista perehtymissuunnitelmaa harjoittelussa (Suomen fysioterapeutit 2010: 7).

Ohjauksen tarkistuslista otetaan käyttöön harjoittelun alussa ja ohjaaja merkitsee läpikäydyt asiat allekirjoituksellaan. Ohjauksen tarkistuslistaa säilytetään opiskelijaohjaajalla.

6 Pohdinta

Mielenkiintoni aiheeseen alkoi toimittuani opiskelijaohjaajana oman klinikan opiskelijaohjaajavastaavana. Opiskelijaohjaus on tärkeä osa työnkuvaa ja koen, että saamani opiskelijaohjauskoulutus tukee ohjausta. Opiskelijoiden antamat palautteet CLES- kyselyistä ovat motivoineet minua kehittämään opiskelijaohjausta yhtenäisemmäksi. Opiskelu työn ohella on ollut antoisaa ja mielenkiintoista; haastetta on tuonut opiskeluajan löytäminen. Olen oppinut etsimään tietoa eri lähteistä sujuvammin ja tietotekniikan käyttö on tullut tutummaksi. Opinnäytetyön työstäminen on palauttanut mieleen tutkimustyölle ominaisia piirteitä ja kehittänyt pitkäjänteisyyttä.

Oma työympäristöni Meilahden sairaala elää tällä hetkellä historiansa suurinta muutokautta erilaisten rakennusprojektien myötä. Kolmiosairaalan ja väliaikaisen vuodeosastorakennuksen valmistuminen sekä tornisairaalan peruskorjaus aiheuttavat suuria muutoksia henkilökunnan sijoittumiseen sairaala-alueella. Vaihtelevat ja paikoitellen ahtaat työolosuhteet ovat vaikeuttaneet fysioterapeuttien työn toteuttamista.

Ohjaajan rooli on hyvin tärkeä opiskelijan ammatti-identiteetin muodostumiselle: ohjaaja toimii ammattinsa edustajana ja mallina tuleville kollegoille. Vaikka jokainen opiskelijaohjaaja ohjaa omalla tyylillään ja persoonallaan, olisi hyvä muistaa, että ohjauksella pyritään vahvistamaan opiskelijan itseluottamusta sekä hänen ammatillista että työyhteisön jäseneksi kasvua. Ohjaajan on huomioitava, että opiskelijoissa on erilaisia piirteitä: toiset ovat arempia ja herkempiä, toiset taas rohkeampia ja oma-aloitteisempia. Nämä seikat tulisi huomioida ohjauksessa ja palautteen antamisessa. Tärkeää on, että ohjaaja suhtautuu jokaiseen opiskelijaan kunnioittavasti ja arvostavasti ja muistaa myös kiittää häntä.

Mielestäni olisi aiheellista pohtia, olisiko tarpeellista, että opiskelija pitäisi harjoittelun aikana oppimispäiväkirjaa. Tätä ei ole vielä käytössäni ollut. Oppimispäiväkirja voisi helpottaa opiskelijan omaa itsearviontia ja reflektiota ja toimia oppimisen tukena.

Tämän päivän kiireisessä työelämässä olisi hyödyllistä, että opiskelijaohjauksen toteuttamiselle varattaisiin riittävästi aikaa varsinkin harjoittelun alkuvuoroilla. Tämä mahdollistaisi sen, että opiskelija saa perusteellista ohjausta sekä käytännön potilastyö pystytään tekemään hyvin. Kun opiskelija on huolellisesti perehdytetty, hänen itsenäisempi työskentely harjoittelun edetessä onnistuu helpommin. Tämän vuoksi olisi hyvä, että ohjaaja tulisi aina huomioiduksi työyhteisön kesken ja apua tarjottaisiin, jotta ohjaajalle jäisi aikaa sekä potilastyöhön että opiskelijan ohjaamiseen.

Toivon, että tätä opinnäytetyötä voisi tulevaisuudessa hyödyntää käytännön opiskelijaohjauksessa. Aihetta voitaisiin kehittää koko Meilahden sairaalan fysioterapiaosaston työyhteisön voimin ja soveltaa käytäntöön opiskelijaa ja ohjaajaa palveleva yhtenäinen toimintatapa fysioterapeuttiohjaajien ohjatussa harjoittelussa Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla. Tästä opinnäytetyöstä voisi tehdä jatkotutkimusta opiskelijaohjauksen laadun parantamiseksi ja myös muut työyksiköt ja ammattiryhmien edustajat voisivat hyödyntää sitä työssään.

LÄHTEET

Aaltonen, Anne - Hämäläinen, Sari 2009. Ammattikorkeakoulu Stadian opettajien näkemykset asiakaslähtöisyydestä, sen opettamisesta ja kehittämisestä. Metropolia ammattikorkeakoulu.

Alsop, Auldeen – Ryan, Susan 1996. Making the Most of Fieldwork Education. A practical approach. Verkkodokumentti.

[http://books.google.com/books?id=YDxLkIiVsAC&pg="Susan+Ryan"+AND+\("Politician"+OR+"Educator"+OR+"Susan+Maree+Ryan"\)&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false](http://books.google.com/books?id=YDxLkIiVsAC&pg=). Luettu 11.10.2011.

Engeström, Yrjö 2002. Kehittävä työntutkimus. Perusteita, tuloksia ja haasteita. Hallinnon kehittämiskeskus. Helsinki: Edita.

Hawkins, Peter - Butcher, Val & Jackson, Paul n.d. Laadukas harjoittelu. Käsikirja harjoittelun ohjaukseen ja työkokemuksen hyödyntämiseen. Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti.

<http://www.helsinki.fi/rekry/materiaalit/laadukasharjoittelu.pdf>. Luettu 7.8.2011.

Heinonen, Noora 2004. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ. Terveysalan ammattihenkilöiden neuvottelukunta. Helsinki.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri n.d. Verkkodokumentti.

<http://www.hus.fi/default.asp?path=1;32;660;546;621;763;1192;1208>. Luettu 16.9.2011.

Henttonen, Anne- Laakkonen, Aino 2010. Ohjatun harjoittelun opas terveystalon opiskeluun ja ohjaukseen. Mikkelin Ammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti. <http://student.mikkeliyamk.fi>. Luettu 3.6.2011.

Huusko, Heljä- Pulkkinen, Marjatta 2004. Hoitotyön opiskelijoiden harjoittelun ohjauksen käsikirja. Kirurgisen vastualueen vuodeosastot ja poliklinikat. Oulun seudun Ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystalon yksikkö. Verkkodokumentti. <http://www.oamk.fi>. Luettu 18.7.2011.

Karppinen, Eija 2010. Opiskelijaohjauksen laatu järjestelmä. CLES- mittarin tulosten tarkastelua benchmarking- menetelmän avulla. Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Kukkola, Eliisa 2008. Sairaanhoidajan opiskelijaohjaustaidot sekä ohjaajakoulutuksen tarve ja hyöty hoitotyön ohjatun harjoittelun oppimisympäristössä. Pro gradu tutkielma. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos.

Meretoja, R - Eriksson, E - Häggman- Laitila, A - Kumpula, M - Rekola, L - Sillanpää, K 2006. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kliinisen osaamisen ohjaaminen – ohjausmallin kehittäminen ja arviointi hoitotyön ja ensihoidon alueella. Hankkeen loppuraportti. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Mäkinen, Päivi 2002. Verkko-tutor. Reflektio oppimisessa. Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Verkkodokumentti. <<http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/reflekt.htm>> Luettu 19.9.2011.

Ohjattu harjoittelu työelämässä – suositus 2010. Suomen fysioterapeutit- Finlands fysioterapeuter ry.

Ohjatun harjoittelun käsikirja 2009. Fysioterapian osuus Tyrnävän terveyskeskus Tyrnävä.

Opiskelijaohjauksen hyvät käytänteet 2008. Työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu Kokkolan terveyskeskuksen harjoitteluympäristössä. Verkkodokumentti.

http://www.kokkola.fi/terveys/opiskelijaohjaus/fi_FI/opiskelijaohjaus/files/85819935263955058/default/opiskelijaohjaus_tk.pdf.pdf. Luettu 6.9.2011.

Opiskelijaohjauksen käsikirja 2006. HYKS psykiatrian tulosityksikkö, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri & Helsingin kaupunki Terveyskeskus.

Puikkonen, Milla. 2010. Perehdytysoppaan kehittäminen Mäntymäen perhekeskuksessa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Turun Ammattikorkeakoulu.

Rantala, Sanna 2009. Ohjatun harjoittelun käsikirja. Fysioterapian osuus. Lokakuu 2011. Verkkodokumentti. <<http://www.tyrnava.fi/.../ohjatunharjoittelunkasikirja>>. Luettu 8.8.2011

Ruohonen, Pasi. 2008. Terveysalan opiskelijoiden ohjattu harjoittelu Satakunnan pelastuslaitoksen Porin toimialueella. Opinnäytetyö. Diakonia – Ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Pori.

Salonen, P 2005. Ohjaako harjoittelu asiantuntijuuteen? Selvitys ammattikorkeakouluopiskelijoille toteutetusta harjoitteluaiheisesta kyselystä. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. <http://www.cop.fi/harke/tietopankki/harke-tietopankki/julkaisut/Ohjaako_harjoittelu_asiantuntijuuteen.pdf>. Luettu 15.9.2011.

Törmälä, Ulla-Maija 2003. Toimintaterapeuttikoulutuksen ohjatun harjoittelun ohjauksen tämän hetken ongelmat ja laadukas harjoittelun ohjaus tulevaisuudessa. Toimintaterapian Pro gradu- tutkielma. Terveystieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.

Hyvä ohjauskäytäntö ja viikko- ohjausmalli Meilahden sairaalan fysioterapiaosastolla

- * Ohjaajan positiivinen asenne opiskelijaa, omaa työtä ja työyhteisöä sekä ohjaajana toimimista kohtaan edesauttaa opiskelijan oppimista.*
- * Työyhteisön olisi hyvä muistaa, että opiskelijaohjaus vie aikaa ja resursseja myös ohjaajalta, varsinkin harjoittelun alkuvuoroilla.*
- * Ohjaus- ja oppimiskeskustelut järjestetään yhdessä oppilaitoksen opettajan, harjoittelun vastuuohjaajan ja opiskelijan kanssa. Kontaktitapaamiset ovat harjoittelun alussa, välissä ja lopussa.*
- * Opiskelijaa ohjataan potilaan kohtaamisessa, asiakaslähtöistä näkemystä noudattaen.*
- * Opiskelijalle annetaan mahdollisuus antaa palautetta ohjaajalle jatkuvasti harjoittelun aikana.*
- * Ohjaajalla on aikaa opiskelijalle, opiskelija voi kysyä häneltä ja saada vastauksia.*
- * Opiskelijaa kohdellaan ja arvostetaan tulevana kollegana ja tasavertaisena ihmisenä.*
- * Opiskelijaa puhutellaan hänen omalla nimellään.*
- * Opiskelijaa ohjataan hyviin käytäntöihin, ajankohtaisiin tutkimustuloksiin ja vahvaan kokemukseen perustuen.*
- * Ohjaaja antaa omalla esimerkillään ja toiminnallaan opiskelijalle kuvan fysioterapiasta.*
- * Opiskelijan tulee saada jatkuvaa palautetta oppimisestaan ja toiminnastaan koko harjoittelujakson ajan.*
- * Ohjaaja vahvistaa opiskelijan itsetuntoa ja kannustaa kysymään.*
- * Ohjaussuhteessa myös ohjaaja voi kasvaa ja kehittyä.*
- * Opiskelijaa kannustetaan jatkuvaan osaamisensa kehittämiseen opintojen edetessä.*
- * Ohjaajan ei tulisi antaa ulkopuolisten tekijöiden, kuten kiireen tai stressin, vaikuttaa opiskelijaohjaukseen.*
- * Opiskelijaa kannustetaan käyttämään reflektiota oppimismenetelmänä.*

- * Ohjaajan olisi hyvä käyttää reflektiota työväliseenään opiskelijaohjauksessa.*
- * Alussa opiskelijaa ohjataan enemmän, harjoittelun edetessä annetaan mahdollisuus itsenäisempään työskentelyyn.*
- * Loppuarviointi käydään yhdessä opettajan, ohjaajan ja opiskelijan kanssa ja se on vuorovaikutuksellinen arviointitapahtuma. Siinä voidaan käyttää myös muiden ammattiryhmien edustajilta saatua palautetta.*
- * Ohjaajalla on oltava mahdollisuus opiskelijaohjauskoulutukseen.*

Ennen harjoittelua

- * Opiskelijat ottavat yhteyttä osastonhoitajaan ja kliiniseen opettajaan harjoittelupaikan varaamiseksi.
- * Osastonhoitaja välittää opiskelijoiden tiedot ja CV: n opiskelijaohjaajavastaaville.

Viikko 1

Harjoittelun aloitus: Opiskelija- ohjaaja- yhteistyösuhde alkaa

- * Ensimmäisenä päivänä kliininen opettaja vastaanottaa opiskelijan ja saattaa hänet fysioterapiaoosastolle.
- * Opiskelijaohjaaja antaa työvaatteet ja muistiinpanovälineet.
- * Osaston tilat ja apuvälineet esitellään.
- * Työnjako sekä osaston yleiset toimintakäytännöt selvitetään.
- * Opiskelijaohjauskansion käyttöön perehdytetään.
- * Opiskelijan poissaolokäytännöistä ja ilmoitusvelvollisuudesta sovitaan yhdessä kaikkien harjoitteluosapuolten välillä.

- * Tärkeät puhelinnumerot ja ATK- tunnukset annetaan opiskelijalle.
- * Opiskelijat esittäytyvät harjoittelun toisen päivän aamuna koko fysioterapiaoaston henkilökunnalle aamuinfon yhteydessä.
- * Opiskelija tutustuu omaan lähiryhmäänsä ja on mukana työnjaossa.
- * Opiskelijan lähtötaso ja opiskelujakson tavoitteet käydään harjoittelun alussa yhdessä ohjaajan kanssa läpi.
- * Osastotyöhön lähdettäessä ohjaaja esittelee opiskelijan moniammatilliselle työryhmälle.
- * Potilasasiakirjoihin ja potilaiden hoitodiagnooseihin tutustuminen osastoilla alkaa ohjatusti ja opiskelijalle järjestetään oppimistilanteita.
- * Päivittäin käydään opiskelijan kanssa lyhyt ohjauskeskustelu, jossa tarkastellaan esiin nousseita opiskelijan ajatuksia ja tunteita.
- * Ohjaaja perehdyttää opiskelijaa aina ennen varsinaista oppimistilannetta.
- * Harjoittelun alussa opiskelija tarvitsee enemmän tukea ja kannustusta sekä konkreettista työskentelyn ohjausta ja palautetta työskentelystään.

Viikko 2

Hoitosuhteen luominen potilaan kanssa

- * Opiskelija tutustuu potilaan ohjaamiseen ja kuntoutukseen vuodeosastoilla ohjaajan kanssa.
- * Opiskelijalle annetaan itsenäisiä tehtäviä, mutta ei vaadita alkuvaiheessa liikaa.
- * Opiskelijaa perehdytetään kirjaamiseen Miranda- ja Oberon- järjestelmillä ja opiskelija pääsee harjoittelemaan ohjaajansa avustamana näitä.
- * Opiskelija pääsee osalliseksi moniammatilliseen yhteistyöhön.
- * Oman ryhmän potilaiden erityispiirteet selvitetään opiskelijalle.
- * Perehdytystä järjestetään: aiheina ovat mm. elvytys, paloturvallisuus sekä hygienia.
- * Osastonhoitaja kertoo fysioterapiaoaston käytänteistä ja hallinnollisista asioista.

Ensimmäisten viikkojen aikana hyvän ohjaajan ominaisuuksia ovat: ohjaaja on myönteinen, kannustava, kärsivällinen, rauhallinen, joustava, luotettava, kiireetön, sietää erilaisuutta ja oppii ohjatessaan (Heinonen 2004: 31).

Viikot 3-4

Omatoimisuuteen ohjaaminen

- * Hoitosuhdetyöskentelyä syvennetään.
- * Valmiuksia annetaan itsenäisempään työskentelyyn.
- * Mahdollisuuksien mukaan opiskelijalle annetaan oma potilas/potilaita, jota/joita hän ohjaa ja kuntouttaa valvotusti.
- * Opiskelija pääsee osallistumaan yhä enemmän kuntoutuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.
- * Kirjaamisen harjoittelu itsenäisemmin jatkuu.
- * Ohjaaja kannustaa oman toiminnan reflektointiin ja analysointiin.
- * Ohjaaja pyytää opiskelijaa perustelemaan ratkaisujaan ja arvostaa myös muunlaista oppimista kuin pelkästään päivittäisten tehtävien suorittamista.

Viikot 5-8

Kuntoutustyön syventäminen

- * Harjoittelun lopussa ohjauksen tarkoituksena on tehdä opiskelijan osaamista näkyväksi.
- * Opiskelija on aktiivinen työyhteisön jäsen, jolla on sopivasti henkilökohtaista vastuuta työssään.
- * Ohjaaja auttaa opiskelijaa ymmärtämään ammatin kokonaisuuden.

* Harjoittelun viimeisillä viikoilla opiskelija valmistautuu käytännön harjoittelun näyttökokeeseen.

* Opiskelija täyttää CLES- palautteen sähköisesti.

* Loppupalautekeskustelu suoritetaan ohjaajan, ammattikorkeakoulun opettajan ja opiskelijan kanssa.

Opiskelun loppuvaiheessa hyvän ohjaajan ominaisuudet ovat: ohjaaja on ennakkoluuloton, kannustava ja tasavertainen (Heinonen 2004: 31).

Tarkistuslista opiskelijan harjoittelujaksolle

Opiskelija: _____

Oppilaitos: _____

Harjoittelun ajanjakso: __.__. 20__ Kesto: ____viikkoa

Harjoittelun aihe: _____

Ohjaaja: _____

Käsiteltävä aihe	päivämäärä	kuittaus
CV		
Poissaolokäytäntö		
Kliinisen opettajan vastaanotto		
Työvaatteet		
Tavoitteiden läpikäyminen		
Avaimet		
Työajoista sopiminen		
Työpaikkaruokailu		
Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus		
Opiskelijakansio		
ATK- tunnukset		
Elvytys		
Palo- ja pelastussuunnitelma		
Jätteiden käsittely		
Hygienia		
Apuvälineet		
Kirjaaminen		
Ohjelmat Oberon/ Miranda		
Osastonhoitajan info		
Tutustuminen osastoihin		
Puoliväliarviointi		
Loppuarviointi		
CLES- palaute		